

རོད་ཀྱི་གསེང་པ་རྒྱལ་བའི་གནའ་དཔེ་ཚྲུགས་པ་ཚྲུགས་དཔེ་ཚྲུགས་།

ARURA

ཨྱ། ཆ་ཉར་དགེ་བཤེས་ཀྱི་སྒྲུབ་ཡིག། ཨྱ། ཐུ་རུ་དོ་གཤ་དང་རིན་ཆེན་དོ་གཤ།

ཨྱ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་སྟེགས་།

མི་རིགས་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང་།

མདུག་གམ་པ་རིག་པ་འི་གནའ་དཔེ་ཚྱོགས་པ་ཚྱིགས་དཔེ་ཚྱོགས།

ARURA

ཨྱ། མ་རྩུ་དཔེ་བཤེས་ཀྱི་ཐུན་མིག།
ཨྱ། ཐུ་བུ་དོ་ཤམ་དང་རིན་ཆེན་དོ་ཤམ།

མཚོ་ཐུན་ཤིང་ཆེན་མོ་ལྷ་གམ་རིག་ཤིབ་ལྷག་ཁང་རྩམ་བཞིགས།

མཚོ་ཐུན་ཤིང་ཆེན་མོ་ལྷ་གམ་རིག་ཤིབ་ལྷག་ཁང་རྩམ་བཞིགས།
(མདུག་གམ་པ་རིག་པ་འི་གནའ་དཔེ་ཚྱོགས་པ་ཚྱིགས་དཔེ་ཚྱོགས་)མཚོ་ཐུན་ཤིབ་ལྷག་ཁང་

056

 མི་རིགས་དཔེ་མཛུགས་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

恰合尔博师医著·珊瑚项串·珍宝项串:藏文/《藏医药经典文献集成》编委会,青海藏医药研究所编. - 北京:民族出版社, 2007.7

(藏医药经典文献集成)

ISBN 978 - 7 - 105 - 08420 - 3

I . 恰... II . ①藏... ②青... III . 藏医 - 文集 - 藏语
IV . R291.4 - 53

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第 105466 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

<http://www.mzcbs.com>

北京艺辉印刷有限公司

各地新华书店经销

2007 年 7 月第 1 版 2007 年 7 月北京第 1 次印刷

开本:850 毫米×1168 毫米 1/32 印张:12.25

印数:0001 - 2000 册 定价:19.60 元

ISBN 978 - 7 - 105 - 08420 - 3/R·246(藏 118)
(藏文室电话:64275311 发行科电话:64227665)

ཚུམ་ཞིག་འགན་འཁུར་པ། བསམ་གྲུབ།
 责任编辑: 桑珠
 གདན་ཁྲིམ་ཁྱེད་ཀྱི་པ། དབྱངས་དཔལ།
 特邀校对: 拥巴

༩༩ ། ཁ་ཏར་དགེ་བཤེས་ཀྱི་ཐུན་ཡིག། ཟུ་ཅུ་འི་དྲོ་པལ་དང་རིན་ཆེན་དྲོ་པལ།

ཚུམ་པ་ལོ།	ཕྱོད་བཟང་ཚུ་ཡུལ་ཁྱིམ་སྐོས་གསལ།
ཚུམ་ཞིག་མ་ཁན།	མཆོ་མེན་ཞིང་ཆེན་པོ་དུ་ཁྱེད་གསོ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
དཔེ་སྟར་མ་ཁན།	ཕྱོད་ཁྱེད་གསོ་བ་རིག་པ་རིག་ནས་དཔེ་སྟར་གསལ་བཞུགས་དཔེ་ཆོག་ས་ཚུམ་ཞིག་ཆོག་ས་པ།
འཕྲེམས་སྤྱེལ་མ་ཁན།	མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
གནས་ཁུལ།	མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་གི་བོད་ཡིག་ཚུམ་ཞིག་ཁང་།
ཐུག་ཕྱིན་ཡུལ་གྲངས།	པེ་ཅིན་ཏྲོ་ཕིང་ལེ་བྱང་ལམ་ཨང་14པ།
ཁ་ཏར་ཨང་གྲངས།	100013
པར་འདེབས་མ་ཁན།	010 - 64275311
བརྒྱུད་འཛུང་མ་ཁན།	པེ་ཅིན་དུ་ཁྱེད་པར་འདེབས་ཆད་ཡོད་ཀྱང་སྤྱི།
དྲིལ་ཆད།	ལྷུ་ལྷོངས་ས་གནས་སེ་སེའི་ཞིན་ཏུ་དཔེ་ཆོང་ཁང་།
པར་ཕྱོག་	850mm × 1168mm 1 / 32
པར་གཞི་ཁྱིམ་ཐེངས།	12.25
པར་ཐེངས།	2007ལོའི་ཟླ་7པར་པར་གཞི་དང་ཕོ་བསྐྱེགས།
པར་གྲངས།	2007ལོའི་ཟླ་7པར་པེ་ཅིན་དུ་པར་ཐེངས་དང་ཕོ་བསྐྱེགས།
རིན་ཏོང་།	0001 - 2000
	ཕྱི་རྒྱུ་19.60

《藏医药经典文献集成丛书》编辑整理委员会名单

主编：[措如·次郎] 旦科 尼玛 土布旦

副主编：[措如·次郎]

主任委员：艾措千

副主任委员：多杰 旦正加 星全章 才让加

委员：恰多·李先加 昂青才旦 李先加 达多 端智

尕玛措尼 端智才让 三智加 尕藏多杰 华旦尖措

昂智索南 格桑扎西 多杰拉旦 卡着杰 扎巴

本书整理者：旦增 吉太加 拉毛才让 星全章 多杰 仁青措

扎巴 多杰拉旦

设计：[措如·次郎] 旦科 尼玛 土布旦

校对：[措如·次郎] 旦科 尼玛 土布旦

印刷

《藏医药经典文献集成丛书》编辑整理委员会名单

顾问：[措如·次郎] 旦科 尼玛 土布旦

主任委员：艾措千

副主任委员：多杰 旦正加 星全章 才让加

委员：艾措千 多杰 旦正加 星全章 才让加 完德才让

恰多·李先加 昂青才旦 李先加 达多 端智

尕玛措尼 端智才让 三智加 尕藏多杰 华旦尖措

昂智索南 格桑扎西 多杰拉旦 卡着杰 扎巴

本书整理者：旦增 吉太加 拉毛才让 星全章 多杰 仁青措

扎巴 多杰拉旦

ལྷན་པོ་འཛིན་གཏམ།

ཅོད་ཀྱི་གསེབ་རིག་པ་ལ་མོ་ལོ་བཞི་སྟོང་ལ་ཉེ་བའི་མོ་རྒྱལ་ཐུག་ལ། དེ་ནི་
གནད་མོའི་ཅོད་ཀྱི་གསེབ་རིག་ཐུང་གཞིར་བྱས་སོགས་རྒྱ་གར་རྒྱ་ནག་ཏེ་ཐིག་ལ་
སོགས་པའི་གསེབ་རིག་པའི་ཉིང་བཅུད་བཟུ་ལེན་བྱས་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ།
གཞུང་ལྷགས་ཀྱི་མ་ལག་ཆ་ཆར་ཞིང་ལག་ལེན་གྱི་ཚུང་བྱང་ཐུན་ཐུམ་ཆོགས་པ་
དང་། མི་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་མདོན་པར་བཟུ་བའི་གསེབ་དབྱེད་ཀྱི་རིག་པ་ཞིག་
ཡིན་པས་ན། རྩ་མོ་ཞིག་ནས་འཇམ་གྱིང་བྱུང་བོངས་ཀྱི་གསེབ་རིག་རྩ་བ་ནས་
ཀྱིས་གདོད་འཇོག་ཆེན་པོ་གནད་ཐུས་ཐུ་མཆིས།

བོད་ཀྱི་གསེང་བ་རིག་པ་ལ་གཞུང་དང་ལག་ལེན་གྱི་བསྟན་བཅས་བཤང་
 ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ཤེ། དེ་ནི་ནང་དོན་གྱི་ཐད་གསེང་རིག་ལོ་རྒྱུས་དང་།
 མང་གཞིའི་གཞུང་ལུགས། ནང་ཐོག་ལག་ལེན། ལྷན་རྒྱས་སྤེལ་བཟོ། ལུས་
 ཁམས་བདེ་སྤྱང་ལ་སོགས་རིག་ཚན་ཡོངས་ལ་འདུས་ཡོད་པའི་ནོར་བུའི་བང་
 མཛོད་ཅིག་ལགས། དེ་ལ་ཉང་དང་མིན་གཞུང་གི་བྱུགས་འཁྲུང་དང་བཙུ་
 མཛོད་ཆེན་པོའི་འོག་ཉེ་མོར་བོད་ཀྱི་གསེང་བ་རིག་པ་རྒྱན་འཛིན་དང་དར་སྤེལ་
 གང་ལེགས་ཐུང་ཡོད་ལ། གནང་གཞུང་གང་མང་ཞིག་ཀྱང་དཔེ་རྒྱན་འགྲེམས་
 སྤེལ་བྱས་ཤིན་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་ད་དུང་གནང་དཔེ་མང་པོ་ཞིག་སྤར་བཞིན་
 འདུས་ཐོས་རུལ་གྲོག་སྤེབས་པ་འདུ། ཡང་ན་མིའི་རྩོལ་བའི་དབང་གིས་གཏོར་
 བརྟག་ཚབས་ཆེན་སྤེབས་ཀྱི་ཡོད་པས། གང་ལྟར་སྒོས་སྤྱང་སྤྱོད་མ་བྱས་ཆེ་རིན་
 ཐང་གཞུང་དུ་མེད་པའི་གནང་དཔེ་གང་མང་ཞིག་སྤར་བརྟག་རྒྱན་ཆད་དུ་འགྲོ་
 ཉེན་ཆེ།

དེ་ལ་ཐོད་བྱི་གསེ་བ་འིག་པ་ཉིད་ཚུགས་ཡོངས་ནས་རྒྱན་འཛིན་དང་དར་

སྒྲེལ་གཏོང་རྒྱུ་དེ་མིགས་ཡུལ་བཅངས་ནས་ང་ཚོས་༡༠༠༡ལོར་མཆོ་སྤྲོད་ཞིང་
 ཆེན་པོ་དེ་གི་གསེ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་གཙོ་བོ་བྲིད་བྱས་པའི་“《བོད་ཀྱི་གསེ་
 བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་སྟོགས་བསྐྱེགས་དཔེ་ཚོགས་》ཚཱ་སྤྱི་གཙོགས་པ་”སྤྱི་ག་
 འཇུགས་བྱས་པ་དང་། གནའ་དཔེ་འཚོལ་སྤྱད་དང་དག་སྤྱི་ག་དང་ཚཱ་སྤྱི་ག་
 བཅས་ཀྱི་ལས་སྒོ་ཕྱེ་ཞིང་དཔེ་སྟོན་དང་འབྲེམས་སྤྱི་ག་བྱ་བ་ཡང་འགོ་བརྩམས་
 ཟིན་ཡོད། དཔེ་ཚོགས་འདི་ནི་སྤྲོད་མ་མཆིས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ལས་གྲྭ་ཆེན་
 པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདི་ཉིད་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་ཡོད་དོ་ཙག་
 འདུས་པའི་དཔེ་ཚོགས་ཤིག་ཏུ་འཛུར་བར་བྱེད་རྒྱ་ནི་ང་ཚོའི་བསམ་འདུན་ཡིན་
 ལ། དེ་ལྟར་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཡིད་ཆེས་ཀྱང་ང་ཚོར་ཡོད།

དེ་ལྟར་དཔེ་ཚོགས་འདི་བོག་མར་དཔེ་སྟོན་བྱེད་པའི་སྒོ་དང་བསྟན་ནས་
 འདིར་ཁོ་བོས་བྱ་བ་ཞག་ཆེན་པོ་འདི་སྟོགས་གང་ཐད་ནས་བྱ་བ་ལམ་སྟོང་ཡོང་
 བའི་བཀྲ་ཤིས་སྟོན་འདུན་ཞུ་རྒྱུ་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པ་ལ་སྤྱི་ག་
 བསམ་དཀར་བའི་ཡུལ་དང་སྟོགས་སོ་སོའི་སྤྱི་ག་ཏུ་གྲན་ནས་ཀྱང་ལས་གྲྭ་འདིར་
 སྟོགས་གང་ཐད་ནས་ཀྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་འདེགས་བྱེད་པའི་བསམ་འདུན་ཞུ་
 རྒྱུ་ཡིན།

ཞེས་འོ་ཚོགས་ཆེན་ནས།
 ༡༠༠༧ལོའི་ཟླ་༡༡པར།

མཆམས་སྒྱུར་བའི་གཏམ།

ཁ་བ་རི་པོའི་བཅུ་ཕྱག་རིག་གནས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་པོད་མི་རིགས་ཀྱིས་འཛིག་
ཉིན་སྒྱིའི་ཕན་བདེ་གཞི་མར་རྒྱར་པའི་སྒྱུའི་རིག་པ་མཐའ་དག་སྒྱི་ལ་བཏགས་
པའི་མིང་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་རྗེས་འཛིན་གྱི་ཐབས་མཚོག་དམ་པར་
རྒྱར་པའི་གངས་ཅན་གསེ་བ་རིག་པ་ནི་པོད་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྒྲིལ་རྒྱན་
དར་སྤེལ་མཛད་ཅིང་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ལ་ཕན་པ་འབའ་ཞིག་སྤྲུབ་པའི་རིག་པ་
ཞིག་ཡིན་ཏེ་ལས། རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ལ་ཕན་པའི་ལས་
དོན་ཁོ་ན་སྤྲུབ་པའི་རིག་པ་ཞིག་ཏུ་འཁྲམས་ཤིང་སྒྱི་ཚོགས་དང་དུས་རབས་རི་
འབྲུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འང་མཁོ་གལ་དང་ཕན་ཚུགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་དོན་
དངོས་ཀྱི་ཉིང་ནས་བྱུང་པའི་གནས་ལུགས་ཤིག་ཡིན་པས་མི་སུ་དང་སུ་ཞིག་གིས་
ཁྱེད་བསྟོན་འདིར་དང་ཁྱོད་བཤད་བྱ་བར་མི་རུས་སོ། ། རང་རེའི་ཕོ་རྒྱས་ཡིག་
ཚང་དང་དེ་ཡོད་བཞུན་བཅས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ལྟར་ན། གཤུང་དུང་པོན་ལུགས་
ཀྱི་དྲར་སྒྲོང་དུ་བྱུང་བུ་ཁྱི་ཤེས་ནས་སྒྲན་པ་དུང་གི་སྒོར་ཅོག་ཅན་བར་དང་། རྗེ་
བཅུན་གཤུ་ཚོག་ཉིང་མ་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་ནས་གཏེར་ཉོན་གྲ་བ་མངོན་ཤེས་ཀྱི་
བར། བེ་རོ་ཅ་ན་ནས་ཤོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐབས། བྱང་ལྷུང་ན་མ་
གཉིས་ནས་ཀོང་རྒྱལ་ཡབ་སྲས། མི་དབང་ཕྱེ་སྤྱད་རིན་པོ་ཆེ་ནས་སྒྲན་ཅིས་
མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ཞོར་བུ་ལ་བྱག་པའི་དྲང་སྒྲོང་མཁས་བྱུང་རིམ་ཕྱོན་
བསྐང་གིས་མི་ལངས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྒྱུ་རྒྱན་ལས། དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞིའི་
དགོངས་འགྲེལ་དང་ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་དགོངས་འགྲེལ་གཙོ་བྱས་པའི་གསེ་
རིག་གི་བཞུན་བཅས་རི་པོའི་གཏོས་དང་མཉམ་པ་རང་གིས་མཛུལ་ན་དད་པའི་

ཕྱི་ལོ་གཤེས་པ་གཞན་ལ་ངོ་མ་ན་ལ་རྒྱུ་ལྷོ་བས་པ་རྒྱས་པ་འདིས་ཐོད་ཀྱི་གསེ་
བ་རིག་པ་འི་མ་རྒྱས་རིང་ལ་གཞུང་མན་ངག་གི་ནང་དོན་ཕུན་སུམ་ཚུགས་པ་
ཞིག་ཡིན་པ་རྒྱུ་གསལ་པོ་བྱས་འདུག

འོན་ཀྱང་མིག་སྒར་སྤྱི་ནང་གི་རྒྱ་རྒྱུན་དུ་མའི་དབང་གིས་རང་འཕྲིན་གསེ་
རིག་ཐད་ཀྱི་གཞུང་མན་ངག་གི་གདམས་པ་མང་པོ་ཞིག་ཉམས་ཉེས་སུ་སྒྱུར་དང་
འཕྱར་ཐུས་ཡིན་པའང་ཀྱན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལགས་པས། ད་ལྟའི་དུས་
འདིར་བདག་ཅག་ཆེ་རིག་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོང་ཐོང་ཁོ་ན་དང་ཡུལ་ཡུང་གྱེ་
བྲག་པའི་ཁེ་ཕན་ནམ་ཚུགས་རིས་ཅན་གྱི་ལྷ་བ་ཚགས་རིང་དུ་དོར་ནས་མི་
རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཡིད་བཞིན་ཞོར་དུ་ལྷ་དུ་འདི་ལ་སྤྱིར་ཁོང་ནས་གཙུག་དང་
གཅེས་སྤྱུལ། དེ་བཞིན་རིས་སུ་མེད་པའི་འཇམ་གླིང་གི་མའི་རིགས་ཡོངས་ལ་
ཕན་དུ་རེ་བའི་ཀྱན་སྦྲང་རྣམ་དག་གི་སྒྲོ་ནས། རི་རྒྱལ་རྒྱན་པོའི་གཏོས་དང་
མཉམ་པའི་ཐོད་ཡུགས་གསེ་རིག་གི་གཞུང་མན་ངག་རྣམས་ལ་འོ་ལ་ཆོད་དང་
རང་བཟོ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་སྒར་ལས་ལྷག་པའི་རང་སྤྱོད་འདོན་སྤྱར་སྒྱུ་བ་དང་
འཆོལ་སྤྱད་ལེགས་སྤྱོད་ལྟེན་རྒྱ་བཅས་ནི་མེན་ཏུ་གསལ་གནད་ཆེ་བའི་བཤྱི་བ་ཞིག་
རེད།

དེའི་སྤྱིར་མཆོ་རྒྱན་ཞིང་ཆེན་ཐོད་ཀྱི་གསེ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་མིང་
དོན་མཚུངས་པའི་སྒྲོ་ནས་ཐོད་ཀྱི་སྒྲན་ཅིས་རིག་པ་རྒྱད་འཛིན་ཡག་པོ་ཞིག་དང་
གསར་བཏོད་གོང་སྒེལ་གྱི་སྐར་གཞི་བརྟན་པོ་ཞིག་འཇུགས་སྐབ་པའི་ཆེད་དུ།
ད་ལྟའི་དུས་རབས་དང་སྤྱི་དུས་བཟང་པོའི་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་རང་མི་
དངོས་ཞོར་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་སྤྱུགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ཞིང་མིག་རྒྱང་རིང་བའི་
དུས་གཞི་དང་བཅས་ཉེ་རང་འཕྲིན་སྒྲན་ཅིས་སྒྲོར་གྱི་མཁོ་གལ་ཆེ་བའི་གནའ་དཔེ་
དང་བརྟན་བཅས་ལག་ཏུ་ཐོན་ཏོ་ཅོག་སྤྱོད་སྤྱུགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ཉེ་པར་དུ་
བརྟན་པའི་དགེ་བ་འདིས། ད་ལྟ་ཅམ་མ་བཟང་འབྱུང་འབྱུར་ཐོད་ཀྱི་སྒྲན་ཅིས་
བརྟན་པ་ཉིད་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བར་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་

ཉུས་པ་ཐོན་ཐུབ་ཅིང་ལུས་ཅན་ཀྱན་གྱི་སྒྲིག་འཛའི་དཔལ་ཏུ་འགྱུར་བར་གདོན་
མི་བྱ་བས་ན། འོ་སྒྲིལ་ཐུན་མོང་གིས་རྗེས་སུ་ཡི་རང་ཁྱེད་ལ་པའི་ལས་དོན་གལ་
ཆེན་ཞིག་རེད་ཅེས་ཏེ་ཅང་དགའ་ཆོར་དང་བཅས་མཆམས་སྒྱུར་བའི་ཆོག་ཏུ།

ཁོ་ཏུ་ཆེ་ནམ་གྱིས།

སྤྱི་ལོ་ ༡༠༠༡ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ ཆེས་ ༡༩ ཉིན་ལ།

དག་མྱིག་པའི་གསལ་བཤད།

ཐོད་ཟལ་མོ་སྒང་བ་ཞེས་སུ་གྲགས་པ་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་སྤེང་དུ་གནས་
པའི་མི་རིགས་ཉིད་ལ་གནམ་གྱིས་ས་བཀབ་པ་ལྟ་བུའི་སྒོན་ཕྱོན་དྲན་དབང་དམ་
པ་ནམས་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ལས། དམ་པའི་ཆོས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བཙུ་སྤྱད་རིག་
པའི་གནས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་སྤྱད་པའི་ཤེས་རིག་བང་མཛོད་ནི་སྤྱིད་པའི་མཐར་
ཡང་རྒྱབ་པ་མེད་པ་ཞིག་མཆིས་པ་ལ་སྤྱད་ཀྱང་བསྟོན་དུ་མེད་དོ། དེ་ལས་
གནས་བཙུའི་ཡ་གྲུལ་གནན་རྗེས་འཛིན་གྱི་ཐབས་མཆོག་དམ་པར་གྱུར་པའི་
ཐོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་ནི། རྗེ་གཡུ་ཐོག་ཆེན་པོས། མི་ན་བར་གནས་པར་
འདྲིད་པ་དང་ན་བ་གསོ་བར་འདྲིད་པའི་གང་ཟག་གིས་གསོ་བ་རིག་པའི་མན་
ངག་ལ་བསྐྱབ་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་
རིགས་ལ་མན་པ་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་རིག་པ་ཞིག་སྟེ། དེར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་
ཡུན་ཏུ་ཅང་རིང་ཞིང་གཞུང་ཡུགས་ཀྱི་མ་ལག་ཆ་ཆར་ཡིན་པ་མ་ཟད། སྤྱན་
དབྱེད་ཀྱི་རིགས་ལམ་ཁྱད་དུ་འཕགས་ཤིང་མན་ངག་ཉམས་སྦྱང་སྤྱན་སྤྱོད་
ཆོགས་ཤིང་གུ་ཤོམ་པ་ཞིག་མཆིས་སྟབས། དེར་སྐབས་རྒྱལ་ཁབ་མི་ནང་ཀྱན་ཏུ་
ཆན་རིག་པ་མཁས་ཅན་དག་གིས་སྤྱོད་པ་ཡོངས་ནས་སྤྱོད་སྤྱོང་དང་ཞིབ་འཇུག་
གི་ཤོམ་སྟབས་མཁྱོགས་ལེན་ཕྱེད་བཞིན་པ་དང་། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ནས་ཀྱང་
ཏང་གི་མི་རིགས་སྤྱི་ཚུལ་དོན་འཁྱོལ་དང་རྒྱབ་རྒྱུད་གསར་སྤེལ་ཕྱེད་པའི་
འགྲོས་དང་བསྐྱུན་ནས་ཐོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལས་དོན་ཉིད་སྒྲུབ་ནས་
ཉམས་པ་སོར་ཆུད་དང་མ་ཉམས་གོང་སྤེལ་གནང་སྟེ་ཉམས་དགའི་ཡུལ་ཁམས་
ཤིག་ཏུ་བསྐྱལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྤྱི་ནང་གི་འགལ་སྤྱོད་དུ་མའི་དབང་གིས་རང་

རེའི་གསེར་རིག་ཐད་ཀྱི་གཞུང་མན་རག་གི་གདམས་པ་གང་མང་ཉམས་ཉེས་སུ་
 ཟུར་དང་འཇུར་ཟུས་ཡིན་པ་འང་ར་ཆོས་མིག་མཛོད་ལག་ཟིན་དུ་འཁུམས་ཤིང་།
 བོད་ཀྱི་གསེར་རིག་འདི་ཉིད་གནའ་པོའི་རིག་གནས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་བྲུན།
 རི་རྒུལ་ལྷན་པོའི་གཏོས་དང་མཉམ་པའི་གཞུང་མན་རག་གི་གསུང་རབ་དེ་
 རྣམས་སྐར་ལས་ལྷག་པའི་སྐོན་ནས་སྟོག་འདོན་ཟུར་སྟོབ་དང་འཆོལ་སྟུང་ལེགས་
 ཟུག་པཅས་བྱེད་རྒྱ་ནི་སོག་མར་བཟུབ་དགོས་པའི་མང་གཞིའི་ལས་ཀ་གལ་ཆེན་
 ཞིག་ལྟེ་འོ་སྐོལ་ཆེ་རིག་འདི་ན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡུག་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་བབས་པའི་
 ཏུས་རབས་ཀྱི་འགན་འཁུའི་ཞིག་ལགས། དེའི་ཕྱིར་ར་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལས་འགན་
 དང་ཏུས་རབས་ཀྱི་ཁྲུང་བྱ་ལྟར་མདོ་དཔུས་མཐོ་སྐར་ཞེས་པའི་བྱ་ན་མིན་ཁོར་
 ཡུག་ཁོད་དུ་འཕེལ་རྒྱས་ཟུང་བའི་གནའ་པོའི་གསེར་དཔུང་རིག་པ་འདིའི་སྟུག་
 དཔུགས་རྒྱན་བཞིངས་བྱེད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་གསེར་དཔུང་རིག་པར་སྦྱང་བཅོན་
 དང་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པར་སྦྱོབ་བཅས་པའི་རྣམ་དཔུང་ཅན་མང་པོར་རྒྱ་ཆ་མཁོ་
 སྟེད་ཀྱི་སྐོར་འཕར་ཡངས་པོར་སྤེལ་བ། རང་ལུགས་ཀྱི་གཞུང་རྒྱུ་འདོན་པ་ལ་
 སྐར་བས་སྒྲན་སོགས་བྱལ་བ། ཉམ་ཐག་ནད་པའི་ལྷས་སྟོག་ལ་གཟིར་བའི་ནད་
 རིགས་ཙུ་མེད་དུ་འཛུམས་པར་བྱས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱབ་ཉེན་དང་མན་
 རག་ཐབ་མའི་གདམས་པ་ཆེག་བྱལ་ཀྱི་སྐོར་མང་དུ་བཅུལ་ནས་ནད་ཀྱི་ལྷག་
 བསྐལ་ལས་སྟོབ་པར་རྩོམ་སོགས་པ་བཅས་མདོར་ན་གངས་ཅན་གསོ་བ་རིག་པ་
 འདི་ཉིད་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་སྐོན་ནས་རྒྱད་འདོན་ལེགས་པོ་ཞིག་བྱེད་པའི་
 ཆེད་དུ། དེད་ཅག་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་པོད་ཀྱི་གསེར་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་
 འབྲེལ་ཡོད་ཆེད་མཁས་མི་རྣམས་འཇུགས་དང་གསོ་བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་དག་
 ཟུག་གི་མི་རྣམས་ཆེད་བསྐོས་བྱས་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་། གཞུང་ལུགས་བརྟན་
 བཅོས། མན་རག་ལག་ལེན། སྒྲན་སྦྱར་སྦྱང་བྱང་། སྐོ་སྒྲན་འཁུངས་དཔེ།
 གནམ་རིག་སྐར་ཆིས་སོགས་ཀྱི་དཔེ་རྒྱན་དགོན་པོའི་རིགས་གཙོ་བོར་བབྱང་
 སོག་《བོད་ཀྱི་གསེར་བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་སྟུགས་བསྐྱེགས་དཔེ་ཆོགས་》ཞེས་པ་

འདི་ཚེ་མ་ཐོག་བྱས་པ་ཡིན་ཞིང་། དཔེ་རྒྱན་ཐད་དཔེ་དེ་བ་རེ་རེ་བཞིན་མཛད་
པའི་མ་ཐོག་གི་སྒྲིམ་བྱེད་ནང་ནང་དོན་ལ་མ་བརྟེན་པར་ལག་ལེན་དུ་འཁྱོལ་གང་
ཐུབ་བྱས་ཏེ་དཔེ་རྒྱུ་ལག་དུ་སོན་ནོ་ཅོག་དག་གིས་དང་དཔེ་རྒྱན་འགྲེམས་སྤེལ་
བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

དེ་ལས་སྤྱི་འབྲམ་རྒྱན་པ་གྲུ་ཚང་གི་ཨ་ཁུ་བརྟན་འདོན་སྤྲོད་ཀྱིས་གནང་
བའི་མིང་དཔར་མ་ཡིག་ཉིད་གཞིར་བྱས་ནས་བསྐྱེད་པའི་《ཆ་ཉར་དགེ་
བཤེས་ཀྱི་རྒྱན་ཡིག་དང་། བྱ་རྒྱ་དོ་ཤལ། རིན་ཆེན་དོ་ཤལ》ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་
《བོད་ཀྱི་གསེབ་པ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་རྒྱགས་བསྐྱེད་པའི་ཆོགས་》ཞེས་པའི་
ནང་གསེས་ཀྱི་དེ་བ་ར་བྱག་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་《ཆ་ཉར་དགེ་བཤེས་ཀྱི་རྒྱན་
ཡིག་》ཞེས་པ་འདིའི་ནང་རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་རྩོམ་གསལ་འབྱུང་ཁུངས་ཆེན་པོ་
བརྒྱད་ཅུ་མ་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱན་ལས་ཅུང་རྒྱན་བཞོད་རིགས་ཀྱི་དོས་འདོན་དང་
འཁྱུངས་དཔེ། མིང་གི་རྣམ་གྲངས། མཆོག་དཔལ་གྱི་དབྱེ་བ། མ་རྒྱན་གྱི་
བརྗོད་ཐབས། གཞན་འབའ་སམ་རྒྱན་མར་དང་བདུད་རྩི་ལྷ་ལུ་མས་སྤྲོད་ཀྱི་
སྦྱར་ཚུལ་དང་ཕན་ཡོན། ཚ་མདོ་ལས་དོས་བཟུང་དཀའ་བའི་ཁམས་ལྷའི་ཚ་
དང་དོ་མཆར་ཚ་བདུན་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད་དོན་མ་འདུས་མེད་པའི་འགྲེལ་བ་གོ་
བདེ་ཞེས་དང་གཉར་ཚ་དོན་བདུན་ནམ་དགུ་བཅུའི་གྲངས་དང་དེ་དག་གི་
བརྒྱད་གནས་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས་གོ་སྤྲིད་རང་བརྗོད་ཡོད། 《གསེད་བྱུང་རྒྱ་
མཆོ་ལས་བྱངས་པའི་བྱ་རྒྱའི་དོ་ཤལ》ཞེས་པའི་ནང་ཚུམ་པ་པོ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་
སྤྱུ་མཛོད་པ་བརྒྱད་པའི་བྱག་ལེན་ཁོད་བལྟ་རྟོགས་འཐེམས་གསུམ་གྱི་ཚུང་པ་
ལུན་སུམ་ཆོགས་པའི་ཉིང་བཅུད་རྣམས་སྦྱགས་གཅིག་དུ་བཞོད་ཡོད་ལ།
གཞན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་ནི་རྒྱན་མཛོད་ནང་རིགས་བརྒྱ་ལྷག་གི་
འབྱུང་རྒྱུན་དང་། དེ་དག་རི་ལྟར་གསེབ་པའི་བཅོས་བྱེད་ཚུལ་གྱི་ཐབས་ལམ་གསལ་
བ་དག་བརྟན་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ལུགས་གསེབ་པ་རིག་པའི་ཚ་བའི་ཁྱང་
གཞིར་བྱུང་བའི་རྒྱང་མཁྲིས་བད་ཀན་གསུམ་གྱི་རྒྱ་རྒྱུན་དང་། གནས་ལམ།

ཚུ་མིང་རྒྱུ་པ་འེ་སྐབས་སུ་མ་བྱུང་འདྲིལ་ཞེས་པ་སྟུང་སྟུང་ཡོད། ལན་ཚུ་
ཞེས་པ་ནི་ཐོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འེ་དཔེ་གཞུང་མང་ཆེ་བར་བསྟན་ནས་དམིགས་
བསལ་དུ་མ་བྱུང་སྟུང་ནས་བཞོད་ཡོད།

འདིར་ར་ཆོ་དག་སྒྲིག་མེ་སྟེ་ཤེས་བྱའི་ཚུ་ཆོད་དམན་ཞིང་དཔེ་རྟོང་དག་
སྒྲིག་གི་ཉམས་ཕྱོང་ཞན་པ་འེ་དབང་གིས་མ་རྟོགས་འགལ་འབྱུང་གི་ཆ་གང་མང་
ཡོད་སྟེ་ད་པ་ལ་རྒྱ་ཆེའི་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་འཆར་སྟུགས་པར་གནང་
བར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བྱུང་།

མཆོ་སྟན་ཞིང་ཆེན་ཐོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས།
《ཐོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འེ་གནང་དཔེ་སྟུགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཆོགས་》ཚུ་སྒྲིག་ཆོགས་པ་
སྟེ་ལོ་ ༡༠༠༤ ལོའི་ཟླ་ ༣ པའི་ཆེས་ ༥ ཉིན།

དཀར་ཆག

༡༡༥ ཆ་གར་དག་བཤེས་ཀྱི་ཐུན་ཡིག

ཚུམ་པ་པོ་རྩོད་མདོར་བཤུས།	3
ཀ་པ། རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་རྩོད་ཐུན་རྩོད་པེས་པར་བྱེད་པའི་ཡིག་རྒྱུང་ བཞུགས་སོ།	4
དང་པོ། རིན་པོ་ཆེ་བཤད་པ།	4
གཉིས་པ། རྩོད་ཐུན་བཤད་པ།	8
གསུམ་པ། ས་ཐུན་བཤད་པ།	15
ཁ་པ། བྱིང་ཐང་ཆེ་ཐུན་གསུམ་ཀྱི་ཐུན་རྩོད་པེས་བྱེད་བཞུགས་སོ།	19
དང་པོ། བྱིང་ཐུན་བཤད་པ།	19
གཉིས་པ། ཐང་ཐུན་བཤད་པ།	25
གསུམ་པ། ཆེ་ཐུན་བཤད་པ།	27
ག་པ། རྩོད་པེས་ཀྱི་ཐུན་རྩོད་པེས་བྱེད་བཞུགས་སོ།	43
ང་པ། རྩོད་པེས་ཆག་ཆགས་ལས་ཐུང་བ་དང་ཐལ་བ་སོགས་ཀྱི་ཐུན་ རྩོད་པེས་བྱེད་བཞུགས་སོ།	91
དང་པོ། རྩོད་ཐུན་བཤད་པ།	91

གཉིས་པ། རྒྱལ་ཆགས་ལས་བྱུང་བའི་སྒྲན་བཤད་པ།	94
གསུམ་པ། ཐལ་སྒྲན་བཤད་པ།	98
ཅ་པ། འབའ་སམ་སྒྲན་མར་དང་བཟུང་ཆེ་ལྷ་ལུམས་སྐགས་བྱ་	
རྒྱལ་བཟུགས་སོ།	102
ཆ་པ། ཆ་བརྟག་རྒྱལ་མདོར་བཟུས་བཟུགས་སོ།	110
ཇ་པ། གཏུར་ཆ་རོས་འཛིན་པའི་ཡིག་རྒྱུ་བཟུགས་སོ།	121

༡༡། གསེད་བྱུང་རྒྱ་མཚོ་ལས་བྱངས་པའི་ཕན་བ་ལྷང་
བཟུས་བྱུང་བའི་དོ་ཤལ་ཞེས་བྱ་བ་བཟུགས་སོ།

ཙམ་པ་པོ་རྒྱུད་མདོར་བཟུས།	127
མཚོད་བརྗོད།	128
དང་པོ། རྒྱང་ནད་བཙས་པ།	128
གཉིས་པ། མཁྱིམ་ནད་བཙས་པ།	130
གསུམ་པ། བད་ཀན་གྱི་ནད་བཙས་པ།	131
བཞི་པ། མགོ་ནད་བཙས་པ།	132
ལྔ་པ། བྱི་ནད་བཙས་པ།	133
དྲུག་པ། རྩ་ནད་བཙས་པ།	134
བདུན་པ། རྩ་ནད་བཙས་པ།	135
བརྒྱད་པ། ཁ་ནད་བཙས་པ།	135
དགུ་པ། ལྷ་བ་བཙས་པ།	137
བརྒྱུ་པ། རྩེན་བྱ་བཙས་པ།	138
བརྒྱ་གཅིག་པ། བྱིས་ཆོག་བཙས་པ།	138